

Opylování a v¹/₂sevy nejen mexických tuňic

Pál-spávek pátidal Radek Kastner

[07.09.2012]

Aktualizováno [07.09.2012]

Radek Kastner

Rod i druh masožravých rostlin je velice mnohstv. Mnoh z nich není v dnešní době problém zřít, mnohé druhy si dokonce máveme vžvyrobit sami. Avš na vžjimky to nemusívžt vždy pá-li; velivž problém. Staív- má-t ká dispozici kvetouc- rostliny, nájak ty nájstroje, trájku trpálivosti, trájku odvahy a hlavnáj Áipetku nadájenáv. Á ikovnost vypilujete postupnávžm zkouájenáv-m. Tak jsem se i jáj pámes relativnáj jednoduájáv- opylování- Áipirlic (dáv-ky velikosti kvát, pást- stupnosti pylu a blizen) dostal ká dájav- skupináj rostlin, která pástuji ve vátáv-m mnoávstv-. Je to záj-maváj skupina mexických tuňic.

Á

Pinguicula albida a *P. spec. ANPA CÁ*

Naprostáj vátájina tuňic je cizospraánáj, což znamená, áe k jejich opylování- potávubujete dváj nepáv-buznáv rostliny. Samospraánáj je ale napáv. evropská *Pinguicula lusitanica* a pravdáj podobnáj i jináv tuňice - letníky z okruhu mexických a stámedoamerických tuňic, a to napáv. *P. crenatiloba*, *P. lilacina*, *P. sharpii* nebo *P. takakii*. Pokud nemájte nepáv-buznáv rostliny, která vájim kvetou ve stejnou dobu, ani tak jeájtv nemusívte vájjet hlavu. Máim vyzkouájeno, áe je moávno náj která druhy tuňic opylovat vlastnáv-m pylem, napáv. *P. emarginata* nebo *P. albida* (kubáinskáj tuňice), ale je jich daleko vátáv- mnoávstv-. Nebojte se experimentovat, a pokud vájim náj jakáj rostlina kvete, prostáj jejáv- opylování- vyzkouájeje. Nemávse stáit nic horáj- ho neáv to, áe se tato akce nezdváv- a vy se postupnávžm zkouájenáv-m máávete dostat avž ká tomu, áe budete má-t velmi dobrávž páhled o rostlinájch, která lze opylovat vlastnáv-m pylem a která nikoliv. Touto cestou takáv postupnáj zjistáv-te, áe mnohdy semena nevzniknou vávbec, náj kdy jsou nekláv-íváj nebo majáv-malou kláv-ívost, ale náj která rostliny vájim poskytnou dostatek kláv-ívávž semen. Myslete vájak na to, áe opylování- m páv-buznávž rostlin postupnáj dochájz ká degenerování- genofondu a rostliny pochájzejáv-cáv- záv tájchto semen, mohou vžt náj kdy máonáj odoláv nebo háv-se vyváj-jeváv-cáv-. Radost záv experimentování- vájim to urávítáj nevezme.

Á

Pinguicula emarginata a káv-ávenc *P. Á Tina Á Á*

Jinak vájak není- problém rostliny avšpájáj opylovat, ideájlnáv- je to buáv velmi malávžm áitájteáv-kem (A), páirájtkem (B), tuhou do pentilky (C), ta máj vávžhodu tmavávho povrchu a tak je na náj vidáj, zda se vájim pyl podaávilo nabrat, povrch je vájak velmi hladkávž a pyl na náj mnohdy tak dobávme nedráv-, nebo dájav-m osvávdenávžm zpáv-sobem - pomocáv- tenkávžch a Áipiáv-ávžch listáv-

tillandsiá- (D). Prvná- dva způsoby jsou vhodná pro většičky, druhá dva pro menší.

"Nástroje", které můžete použít k opylování rostlin, každá z nich má své výhody a nevýhody a ne pro všechny rostliny můžete použít všechny.

Květy některých tuňic jsou dostatečně velké a jdou opylovat bez zřetelných problémů (P. ibarrae, P. hemiepiphytica, P. agnata, P. moranensis atd.), jiná květy jsou menší a tedy i manipulace pomocí opylování a použití "nástrojů" na umělé opylování je složitější. Máte-li je, můžete použít samotného květu (P. emarginata, P. gracilis, P. rotundiflora atd.). Přesto není potřeba se tolik bát vyzkoušet opylování. Zvolte si jen nástroj přiměřené velikosti. Květy jsou relativně hodně pružné a pevné a mnohdy vydrží daleko brutálnější manipulaci, než jste si na počátku mohli myslet. K výše uvedenému, a na výjimky popsané na počátku, to chce ještě jednu drobnou maličkost, a to aby květy rázně rostly nebo rázně druhy ve stejném období. Pokud však máte tuňic včas a jsou již dospelé, neboť to u většiny druhů problém, protože tuňice květy rády a ochotně, některé celoročně, jiná jen z letních, nebo zimních období. Přesto v přírodním prostředí po většinu roku pokvetou minimálně dva rázně druhy najednou.

Tuňinky s prašiny jsou uschovány za pestkem, respektive pružnou, zřetelně rovinnou bliznou. To znamená, že je nutno dostat se nástrojem, kterým opylování provádíte, a do oblasti, kde je pyl umístěn. Zásunout nástroj do nitra květu, způsobilým pohybem odhrnout bliznu, rozmačkat prašiny, nabrat z nich pyl, nástroj vytáhnout a pyl opětovně dopředu pohybem umístěním na citlivou prašinu. V pozdějším stupni zralosti se mnohdy pyl samovolně uvolí a vypadá na spodní straně květu, bohužel však nemáme vyzkoušeno, jak dlouhá je jeho schopnost opylovat, tedy kdy přestane dozrávat a jak dlouho je schopen rostlinu opylovat, buďto aktivně. Váš nástroj funguje mechanismus pružné blizny jako jakási antikoncepce zabraňující opylování vlastním pylem, protože ve chvíli, kdy je pyl opylovačem (nebo nástrojem) nabrání z prašiny a opylovačem s jeho sáčkem se dostávají z ní květu ven, blizna se ohrne směrem nahoru a tím se zabráňuje samoopylení.

Blizna je její umístění v květu - Pinguicula spec. ANPA C, vpravo naznačená - k tomu, která byla rozdělena květem - viz fotografie (pro větší detail klikněte na fotografii)

Obdobně způsobilým potom můžete přemést nabraný pyl do výměni vybraného květu, a u stejného druhu tuňice, nebo druhu jiného. Tuňice se totiž velice ochotně káždě, a tak není problém zahrát si doma na botaniky a pokusit se vykázat si nového jedince, nebo si dokonce později nechat zaregistrovat takovou rostlinu jako kultivar a zařadit se tak po bok takového přístroje, jako je například Miloslav Studnička a jeho Pinguicula 'Hanka' (P. zecheri x rotundiflora) nebo třeba Jan Fiala a Kamil Pásek a jejich Pinguicula 'Aphrodite' (P. agnata 'scented flower' x moctezumae). Každě z nich se mezi sebou dobře a velice úspěšně,

většina jich je totiž sterilních a nejsou schopny dalšího opylení. Není je však problém množit vegetativně.

Čez květem P. spec. ANPA C - viditelně blízna, prašiny s pylem i tyčinky (kličte na obrázky pro zvěteně)

Poté, co se vám podaří rostliny vzjemně

opylovat, je vhodné si květné stvoly, květinové označit tak, abyste věděli, které rostliny jste vlastně zkřížili. Jako první se uvádí rostlina mateřská = pěstě-jemce pylu, jako druhá se potom uvádí rostlina otcovská = děrce pylu (viz například P. zecheri (pěstějemce pylu) x rotundiflora (děrce pylu)).

Semena dozrávají několik měsíců. To, že se opylování zdaří, se nejlépe pozná na odkvetlém květném stvolu, který nezároveň a svážovat se k substrátu, ale zůstane se tyčí nad rostlinou. Postupně se na něm začne vyvíjet semenáček, většinou kulovitěho tvaru. Semenáček se také postupně vztýče do kolmé polohy, ocitne se tak na vrcholu květného stvolu. To, že jsou semena zralá, se pozná i podle barvy semenáčku, který je tmavě hnědý a 3/4 černý. Semenáček potom pukne od svého vztýčeného vrcholu směrem dolů a semena se z něj začnou samovolně sypat. Na toto období je potřeba dát si pozor, abyste náhodou nepoškodili květy, přičemž o semena nepěšili. Můžete také semenáček uzavřít do malého igelitového sáčku (pozor na vlhkost a plísň!) a tím si zabezpečíte jejich uchování, nebo v závěsné fízi můžete květné stvol uštíhnout a semenáček nechat žít na bezpečném místě, jak obchodníci nechávají dozrávat banány a jiné ovoce.

Viditelně rozdíl ve velikosti a množství proniknutí do květu známi nástroji

Mexické tučnice mají tu věšodu, že se

jejich semena nemusí stratifikovat a mohou se hned vysévat, na rozdíl od většiny tučnic temperátních, kterým v různých případech chladová stratifikace a v sevy v pozdním zimním nebo jarním období.

Po sklizni semena ihned vysévejte do

malých umělohmotných, uzavíratelných krabíček (takových, jak se používají - třeba v obchodech na saláty), a to na povrch substrátu, který je tvořen směsí rašeliny, písku a perlitu. Je to v podstatě totožný substrát, jakým používáte květinové s tučnicemi, jen nepěstějte v pěnovou složku. Substrát i semena dobře poroší postřemem tak, aby byl substrát dostatečně vlhký, nikoliv však přemoklý, krabíčky uzavřete a umístíte na vhodné parapet, v pěstě-zimním období - ca od dubna rovnou ven, kde jsou vystaveny dopoledne i pěstě-mu slunečnímu svitu. Díky tomu, že jsou krabíčky uzavřené a na slunci se zahřívají, je uvnitř dostatečně vlhkost, teplota a zároveň zajistí koloběh vody díky dennímu odpařování a večernímu ochlazení a srážení. Tak jsou zajistěny i různé teplotní výkyvy mezi dnem a nocí a tato praxe se mi celkem osvědčila.

Narušitelé pražské ky, pyl zachycený na tuze pentilky stažen jen pomocí síťky na blízku (citlivě je ze zadní strany), vpravo vznikají semena (klikněte pro zvětšení)

Semena klásky - v rozmezí jednoho až čtyř

na kolika dní a podle rychlosti klásky, podle počtu sklizených, nebo vyklásky semen se poznají, jak kvalitní semena se podařilo "vyrobit".

Předurčuje to i vitalitu budoucích rostlin. Počet semen ale má asi 1/4 až 1/2 dělníka takto, jak se spíše opylování bylo. Někdy je totiž problém nabrat dostatek pylu a dobře ho pomocí síťky. Je to ale jen o cviku a sem tam o štěstí.

Zralá semena a srovnání velikosti semen s hlavičkou zřepky (klikněte pro zvětšení)

Nezapomeňte si dobře označit i krabičky

nebo květináče do kterých semena vyséváte (na krabičku minimálně vyznačit druh a datum výsevu "přírodní" označovat "sly", ostatní informace, pokud samozřejmě chcete sledovat bláže, si můžete poznačit třeba počet vyklásky a pod.). Dobrá evidence a pokud je základem každé správné sbírky. Navíc vám tyto informace mohou pomoci v dalších pokusech, kdy budete krájet ve výpěstých Miurina a jeho následovníků, by možná některé vaše budou po určitou dobu zralé - spíše je pro psychoanalýzu Sigmunda Freuda! Dobrá evidence má samozřejmě i další význam, protože různé znaky jsou často namešeny se na trhu a mezi producenty pohybuje velkým množstvím. Nepřispěje společně k tomu, aby se tento chaos zvládal.

Umění - a rozlišení - výsevů a mladých semen tu nic po sedmi dnech od výsevu

<http://www.freewebs.com/trainxpress/index.htm>